

ANDERS COLLIN

RUOTSINKIELEN
KÄÄNNÖSTEHTÄVIÄ

I

TEKSTIOSA

KYMMENES PAINOS

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

YHDEKSÄNNEN PAINOKSEN ESIPUHE

Koska vuodesta 1965 alkaen ruotsin kielen ylioppilastehtävissä tullaan käyttämään monikossakin verbien yksikkömuotoja, on nyt ilmestyvän yhdeksännen painoksen käännöstehtävissä monikolliset verbinmuodot muutettu yksiköllisiksi. Tähänastisten kaksipuolisten ylioppilastehtävien monikkomuodot on kuitenkin säilytetty alkuperäisinä, ja samoin esiintyvät eräissä sitaateissa entiset monikkomuodot muuttumattomina.

Kielessä viime aikoina tapahtuneen kehityksen mukaisesti passiivin preesensin yksikön *es*-päätteiset muodot on muutettu *s*-päätteisiksi (*böjes* > *böjs*). Näiden periaatteellisten muutosten lisäksi olen useissa muissakin kohdin korjaillut tehtävien kieli-asua. Tässä yhteydessä haluan lämpimästi kiittää Institutet för svensk språkvård'in johtajaa, dosentti *Bertil Moldea* uudistamistyön yhteydessä saamastani arvokkaasta avusta.

Edellisen painoksen tehtävistä on seuraavat poistettu: 5, 8, 12, 23, 42, 54, 60, 62, 64, 73, 81, 82, 87, 89, 93, 100, 101 ja 102. Saman painoksen kappaleista 58 ja 59 on lyhennellen muodostettu uusi tehtävä, 53. Kokonaan uusia tehtäviä ovat: 40, 45, 54, 62, 69, 76 ja 83.

Kirjan loppuun on lisätty edellisen painoksen ilmestymisen jälkeen suoritettut ylioppilaskirjoitukset (syksy 1961—kevät 1963).

Helsingissä, toukokuun 4 p:nä 1963.

Anders Collin.

KYMMENTEN PAINOKSEN ESIPUHE

Koska vuodesta 1955 alkaen ruotsin kielen ylioppilastehtävissä tullaan monikossakin käyttämään verbien yksikkömuotoja, on nyt ilmestyvään kymmenenteen painokseen sisältyvässä ylioppilastehtävissä alkuperäiset monikkomuodot muutettu yksiköllisiksi, jotta oppilaat näidenkin tehtävien yhteydessä tottuivat kyseisiin muotoihin myös monikollisesti käytettyinä.

Uuden painoksen muihin tehtäviin olen tehnyt joitakin vähäisiä korjauksia ja liittänyt siihen syksyn 1963 ylioppilaskirjoituksen.

Helsingissä, tammikuun 10 p:nä 1964.

Anders Collin.

Det var en gång en mycket fattig familj, som bestod (av) man, hustru och ett minderårigt barn. Antalet familjemedlemmar hade tidigare varit större, men två äldre barn hade dukat under för en svår epidemi, som härjat i trakten. Alla tre bodde de i ett litet rum; en större bostad hade de inte råd att hyra sig. I det enkla, anspråkslösa rummet fanns blott ett bord och en enda stol; andra möbler saknades och den ringa golvytan kunde knappt bereda rum åt flera. På grund av sina obetydliga tillgångar kunde de icke ens unna sig en säng, utan allesamman låg de på halm, som hade utströtts på golvet.

En gång väcktes mannen mitt i natten av ett buller. Trots mörkret tyckte han sig urskilja en gestalt, som sakta rörde sig i en vrå av rummet. Först trodde han naturligtvis, att detta var en ond dröm – han kunde ju inte tänka sig, att någon ville göra inbrott i hans fattiga hem. Där fanns ju intet att stjäla. Men hans hustru hade vaknat av samma buller och viskade till honom: »Jag tror, att vi har fått besök av en tjuv.» Skrattande genmålde mannen: »Bra, jag hoppas verkligen, att han i detta mörker skall finna mera än vad jag kan upptäcka här inne om dagen.» Då tjuven hörde dessa ord, smällde han igen dörren efter sig och försvann. Familjen, som så oförmodat hade blivit störd i sin nattsömn, kunde åter lugnt slumra in.

Oli kerran mies, joka kauan oli ollut ¹sairaana. Sen takia hän oli tullut hyvin köyhäksi ja saattoi vuokrata itselleen vain yhden pienen huoneen, jossa hän asui vaimoineen ja pienine lapsineen. Heidän ainoat huonekalunsa olivat pöytä ja tuoli. Heillä ei ollut edes sänkyä. Eräänä yönä mies heräsi äkkiä. Hän oli kuulevi-

14

Få av de svenska skalderna har i sina dikter med sådan längtan och saknad talat om de stora skogarnas härliga tystnad, hedens enslighet och älvens mäktiga ^{Uppå}skönhet som Erik Axel Karlfeldt. För Karlfeldt är hembygden, Dalarna, det bästa av allt. Det är inte många av hans dikter, i vilka man ej känner suset av dala-skogarna, ser dalabonden ^{Uppå}svänga sin hacka och sin spade eller hör dalaungdomen dra ut till dans och lek. Hans far var nämndeman och åtnjöt mycken aktning i bygden. Så snart gossen blev så gammal, att han kunde ta sig fram i snödrivorna, fick han börja folkskolan. Läslust saknade han ej och i skolan gjorde han goda framsteg. Under rasterna deltog han sällan i kamraternas lekar på skolgården. Bättre trivdes han i björkhagen, som låg i närheten av skolan; där satt han och läste i någon bok, som han lånat i sockenbiblioteket. Men gällde det att göra långa ^{Från}strövtåg i skogarna, då var han genast färdig att följa med. Redan tidigt hade han fått gå i vall med korna, och småningom blev han så förtrogen med de stora skogarna i omgivningen, att han kände till både träd, örter och djur. Aldrig var han gladare till mods, än när »den grönskande muren» slutit sig om honom, när han stod djupt inne i skogen, där räv och lo ^{Uppå}håller till, och där ståtliga älgar ^{Uppå}då och då uppenbarar sig.

Kun vanhemmat huomasivat, että pojalla oli hyvä lukupää, he lähettivät hänet Västeråsiin, missä ¹oli ²oppikoulu. ³Onneksi kaupunki oli vielä silloin pieni ja kaupungin läheisyydessä oli metsiä ja peltoja. Sinne Erik Axel kiiruhti aina, kun päivän työ koulussa oli ⁴päättynyt. Suuressa kaupungissa hän tuskin olisi viihtynyt. Jo koulussa hän kirjoitti runoja. Hänestä tuli ylioppilas, hänestä tuli ⁵oppinut mies ja ⁶kuuluisa runoilija, mutta koskaan hän ei unohtanut kotiseutuaan, sen viheriöiviä niittyjä ja hiljaisia metsiä. Hän muisti myös rakkaita vanhempiaan, joista hän runoissaan niin kauniisti puhuu.

¹käytä finnas; ²läroverk 5; ³tyckligtvis; ⁴slut; ⁵lärd; ⁶berömd t. ryktbar.

100 000 asukasta. Vasta vuonna 1698 ihmiset saivat syödä puhdasta leipää.

¹partis. perf. + agentti; ²obetydlig; ³härja I; ⁴prep. på.

I Saarijärvi och Ruovesi socknar, där Runeberg som student under två år vistades som informator i tvenne familjer, blev han djupt påverkad av inlandets storslagna skönhet. Där tändes hos den unge studenten, ett slättens och kustens barn, den kärlek till den finska naturen, som utmärkte honom under hela hans liv. Den natur han lärde känna i Ruovesi var en annan, mera leende än den i ödebygden Saarijärvi. Ritoniemi gård låg vid Näsijärvi, som norrut sträcker sig ända till de underbart vackra Virdoissjöarna. Från egendomen hade man utsikt över glittrande vatten, lövskogsklädda holmar och grönskande ängar. I dessa nejder av mellersta Finland kom Runeberg att uppleva det kanske lyckligaste året i hela sitt liv. Han var omtyckt av alla, sina elever, deras föräldrar och den del av traktens befolkning han kom i beröring med. Man musicerade och skrev vers eller företog fotvandringar och roddturer. Gossarnas mor, fru af Enehjelm, var själv mycket road härav. Med hennes make brukade den unge informatorn vid aftonbrasan samtala om flydda tider och om 1808-09 års krig, vari kapten af Enehjelm tagit del. Här blev Runeberg bekant med en gammal veteran, kaptenens forne vapenbroder, som hos denne fått en varm vrå, en stuga där han knöt sin not och sög sin pipa. Vid avskedet från krigstjänsten hade den gamle krigaren fått fänrikstitel.

Ylioppilasvuosinaan Runeberg asui pari vuotta kotiopettajana Saarijärvellä ja Ruovedellä. Siellä hän oppi tuntemaan sisämaan oloja ja sen kansaa. Tullessaan Saarijärvelle hän ei ¹varmaankaan voinut aavistaa, kuinka suuri merkitys tällä ²oleskelulla ³tuli ³olemaan hänelle, joka oli ⁴kasvanut ruotsalaisella rannikko-

Den seghet och uthållighet, som Armfelts undernärda och övermåttan bristfälligt utrustade krigare låde i dagen vid reträtten över de norska fjällen, var häpnadsväckande. Och likväl var det ingalunda någon utvald del av Sveriges och Finlands folk. Det långvariga kriget hade för länge sedan skördat det kraftfullaste manskapet, leden hade glesnat i betänklig grad och luckorna hade fyllts med underåriga, överåriga och fysiskt defekta. De ännu icke fullvuxna finska ynglingar, som i stort antal hade fått rycka in i leden under tiden före 1714, hade visserrligen hunnit mogna och bli härdade till män, men i stället hade de äldre årsklasserna blivit än bräckligare. En jämförelse med sina föregångare från det stora nordiska krigets första tider kunde Armfelts soldater knappast uthärda. Men likväl var deras kamp mot snövidderna, kölden och den rasande stormen, som så plötsligt hade brutit ut, lika heroisk som tragisk, och trots fruktansvärda förluster kämpade sig den uthungrade och i trasor klädda truppen fram till den svenska sidan. En god föreställning om de enorma förluster hären drabbades av och de lidanden och strapatser soldaterna hade att utstå, ger oss Topelius i Fältskärens berättelser. Arméns väg utmärktes av kvarlämnade kanoner, som hade nedsjunkit i drivorna, och av bortslängda vapen, som låg kringströdda överallt. Ihjälfrusna officerare och soldater anträffades senare, efter det att ovädret bedarrat, längs vägen. »Somliga funnos döda vid den slocknade lägerelden, andra sittande eller liggande i slädar efter störtade hästar; många lågo krossade i de djupa avgrunderna, andra åter hade nedsjunkit stelnade i samma ordning, som de marscherat. Runtomkring hördes vargar-nas tjut, fjällens örnar kretsade i skaror kring denna dödens stora valplats, och Tydalen blev därefter i många år den bästa jaktmarken i Norge.»

Sen jälkeen kun hyökkäys Trondheimiä vastaan oli epäonnistunut ja Armfelt oli saanut tiedon Kaarle XII:n kuolemasta, hänen oli peräännyttävä Norjan tunturien kautta. Kun hän oli päässyt

K. 1962

Söndagen den 10 augusti 1628 gled ett stort, grant målat krigsfartyg ut på sin första seglats från Stockholms hamn. Skeppet, som var utrustat med 64 kanoner, hade byggts på Gustav II Adolfs personliga order för att förstärka den alltför svaga östersjöflottan och bar det förpliktande namnet Vasa. Men dess jungfruresa blev mycket kort. Av någon hittills outredd anledning kantrade det ståtliga fartyget strax efter avfärden och gick till botten på några minuter. Den fruktansvärda katastrofen, som krävde ett femtiotal offer, måste länge efteråt ha varit det allmänna samtalsämnet i hemmen, på gator och torg, i krogar och ölstugor. Mer eller mindre tillförlitliga ögonvitnesskildringar, rykten och skvaller var ju den tidens förnämsta nyhetskällor.

Under de närmast följande decennierna gjordes många försök att lyfta Vasa ur djupet. Dessa förblev dock alla resultatlösa, och snart hade man glömt bort både fartyget och själva olycksplatsen. Först sommaren 1956 lyckades man finna det gamla kungaskeppet, och ett år senare påbörjades det mödosamma och långvariga bärgningsarbetet. Den 24 april i fjol, klockan nio på morgonen, höjde sig äntligen de första vrakdelarna över vattenytan. Det var ett stort ögonblick, som bevittnades av hundratals hedersgäster och representanter för all världens press, radio och television. Skeppet, som var förvånansvärt väl bibehållet, har senare dragits upp på land, där det har blivit en första rangens sevärdhet. Faktum är ju, att Vasa är det äldsta hittills påträffade fartyg, vars ålder och namn man exakt känner till.

Tuhannet ihmiset olivat tuona kauniina kesäsunnuntain ko-
koontuneet Tukholman satamaan ihaillemaan uutta sota-alusta,
joka juuri oli lähdössä neitsytmatkalleen. Kauhukseen he kuiten-
kin pian saivat nähdä, miten laiva lyhyen purjehduksen jälkeen
vajosi syvyyteen. Kuninkaalle, joka siihen aikaan kävi sotaa
ulkomailla, laivan kohtalo oli kova isku. Vielä samana vuonna
tehtiin hänen määräyksestään useita yrityksiä laivan nostami-
seksi vedenpinnalle. Nämä yritykset eivät kuitenkaan johtaneet